

Hulevesien kirjanpidollinen käsittely ja raportointi

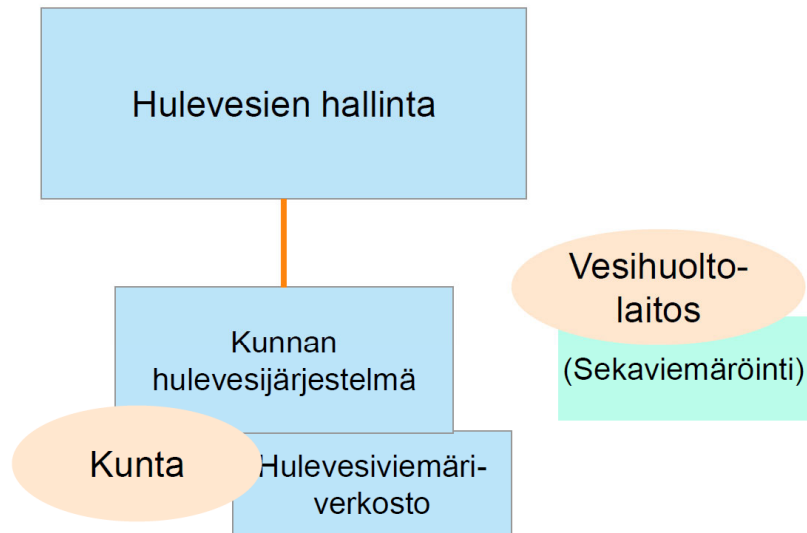
Taloustorstai

7.3.2019

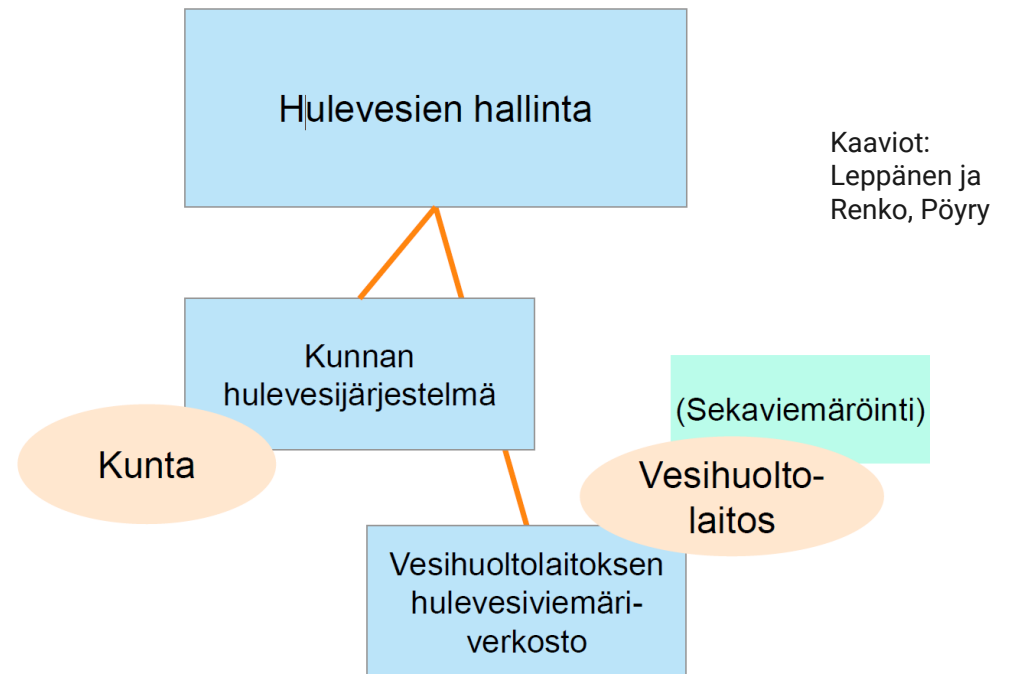
Marja-Liisa Ylitalo
@LiisaMarjis

Kunnan perusvaihtoehdot hulevesijärjestelyille

Kunta vastaa kaikesta hulevesien hallinnasta, myös hulevesiviemäriverkostoista

Kunta vastaa hulevesien hallinnasta lukuun ottamatta viemäröintiä, josta vastaa vesihuoltolaitos

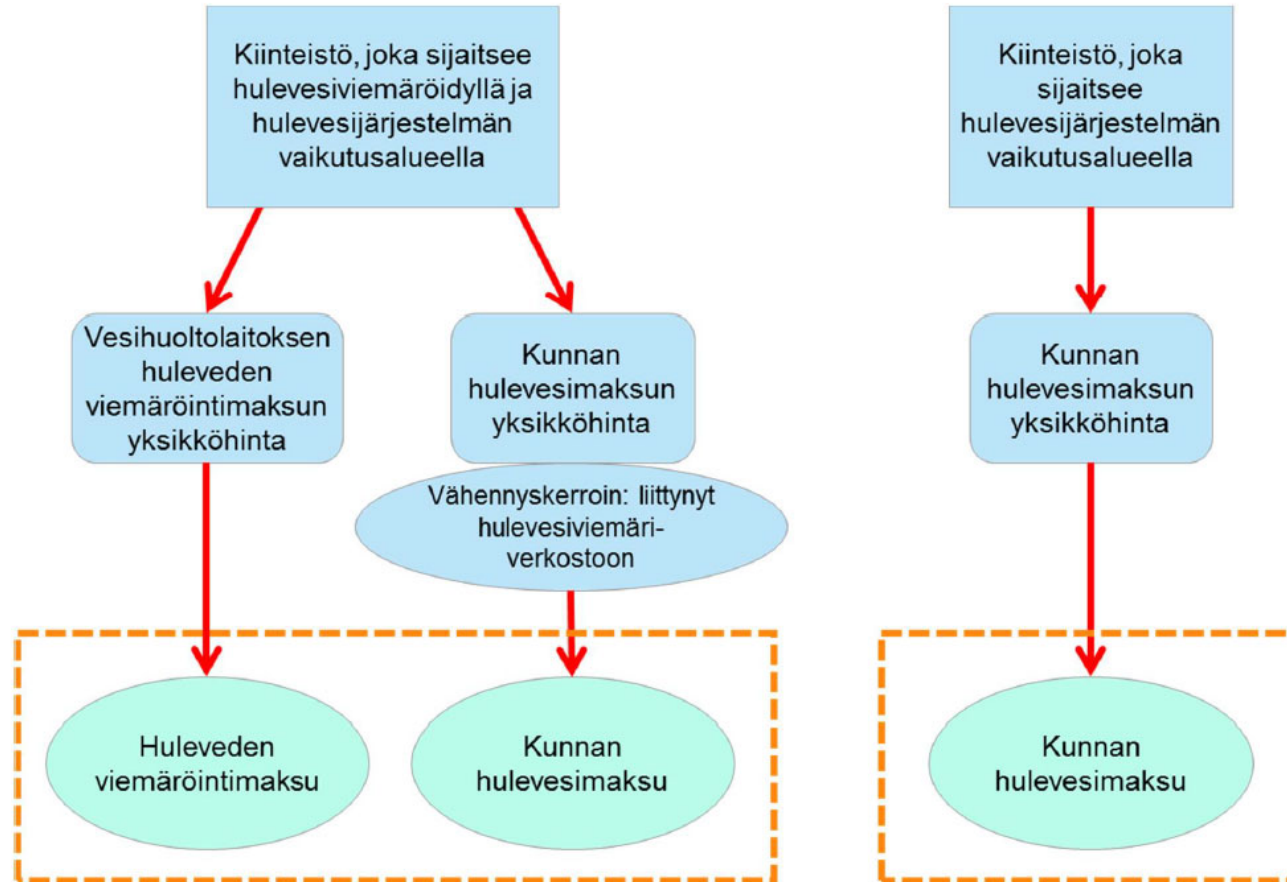

Kaaviot:
Leppänen ja
Renko, Pöyry

Hulevesien hallinnassa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslakia sekä vesihuoltolakia

Hulevesien hallinnassa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslakia.

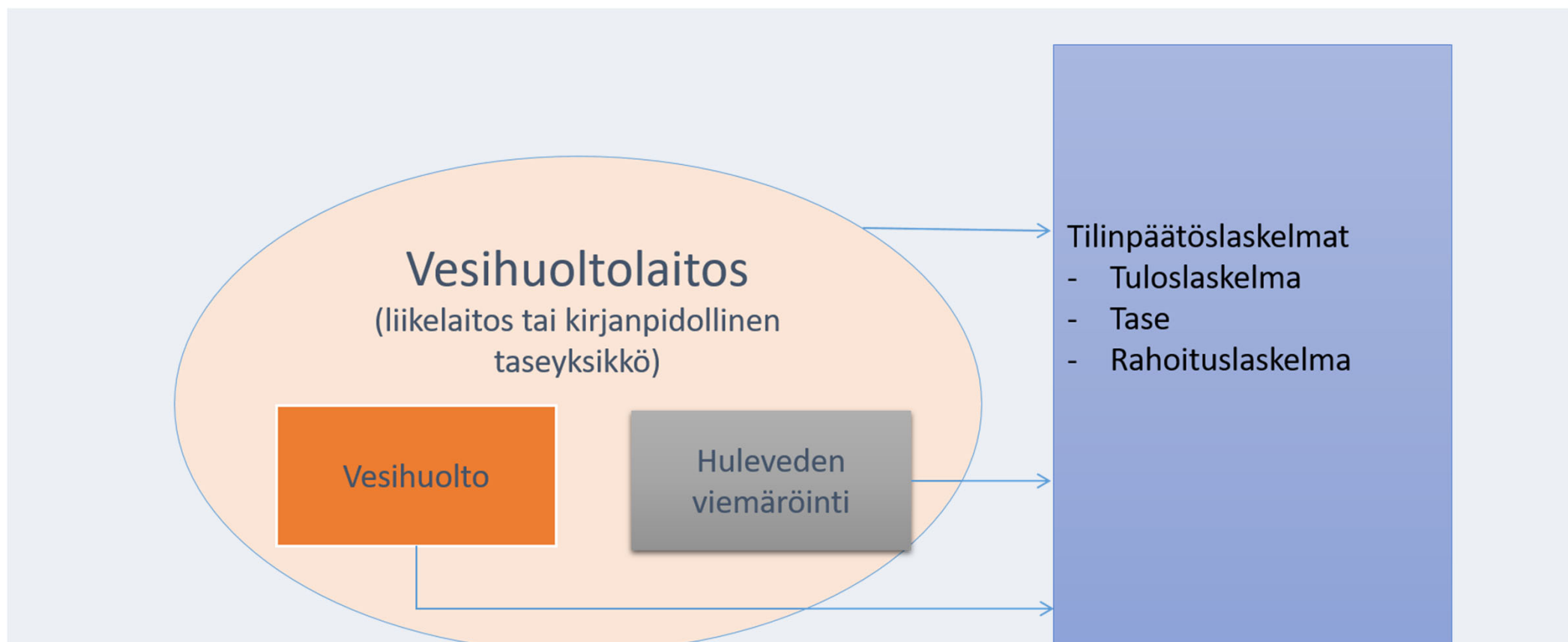
Hulevesimaksukokonaisuus

Lähde:
Hulevesirajapinnat
-raportti

Kuva 10. Hulevesien hallinnasta perittävien maksujen muodostama kokonaisuus.

Vesihuoltolaitos ja tilinpäätöslaskelmat

Vesihuollon ja hulevesien kirjanpitoon liittyvää ohjeistusta

- Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunto 112/2015:
<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Lausunto-112-2015.pdf>
- Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston *Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän eriytetyn liiketoiminnan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä* ja *Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta*:
<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/talous/kirjanpito-ja-tilinpaatos/kirjanpitolautakunnan-kuntajaoston-voimassa-olevat-yleisohjeet>
- JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja –suunnitelma:
<http://www.jhs-suositukset.fi/web/guest/jhs/recommendations/199>

Hulevesien kirjanpidollinen käsittely ja raportointi

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) sekä vesihuoltolaki (VHL) muuttuivat hulevesien hallinnan osalta 1.9.2014.

Mitä ovat hulevedet?

Hulevedet ovat rakennetulla alueella maan pinnalle, rakennuksen katolle tai muulle pinnalle kertyviä sade- tai sulamisvesiä

Lainsäädännön säännökset hulevesistä koskevat myös perustusten kuivatusvesiä.

Miten em. lait muuttuivat?

Hulevesiä koskevat säännökset siirrettiin pääosin maankäyttö- ja rakennuslakiin, sen uuteen 13 a lukuun.

Vesihuoltolakiin tehdyn muutoksen myötä hulevesien poisjohtaminen ja käsittely eivät ole enää osa vesihuoltoa, kuten ennen → sääntely pääosin pois vesihuoltolaista

= vesihuollon käsitteestä poistettiin huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtaminen ja käsittely

Vastuu hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueilla kuuluu MRL:n 103 i §:n mukaan kunnalle. Kiinteistö kuitenkin vastaa lähtökohtaisesti kiinteistöllä muodostuvien hulevesien hallinnasta ja vastaa siitä, että kiinteistön järjestelmä on yhteensopiva kunnan järjestelmän kanssa.

*Vesihuoltolaitos voi edelleen vastata **huleveden viemäröinnistä**, jos kunta niin päättää vesihuoltolaitoksen kanssa asiasta neuvoteltuaan (VHL 17 a §). Siksi huleveden viemäröintiä koskevia säännöksiä edelleen vesihuoltolaissa*

Noudatettavat lait riippuvat kunnassa tehdyistä päätöksistä eli siitä, miten hulevesien hallinta on organisoitu. Mikäli peruskunta huolehtii kokonaisvaltaisesti kaikesta hulevesien hallinnasta, niin noudatetaan vain MRL:ia. Mikäli vesihuoltolaitos huolehtii edelleen hulevesiviemäröinneistä eli huleveden putkiviemäreistä, niin niiden osalta noudatetaan vesihuoltolakia ja muun hulevesien hallinnan osalta MRL:ia. Muuta hulevesien hallintaa ovat esim. avo-ojat, tasausaltaat ja kosteikot tai erilaiset hulevesien pidätys- ja suodatusrakenteet.

Mikä oli lakimuutosten tavoitteena?

Hulevesien hallinnan kokonaisvaltainen edistäminen

1) kehittää hulevesien suunnitelmallista hallintaa erityisesti asemakaava-alueella;

2) imeyttää ja viivyttää hulevesiä niiden kerääntymispaikalla;

3) ehkäistä hulevesistä ympäristölle ja kiinteistölle aiheutuvia haittoja ja vahinkoja ottaen huomioon myös ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä; ja

4) edistää luopumista hulevesien johtamisesta jätevesiviemäriin. (= Halutaan eroon sekaviemäreistä, jotka luokitellaan jätevesiviemäreiksi ja joihin johdetaan sekä jätevedet että

hulevedet. Vesihuoltolaissa on jopa kielletty hulevesien johtaminen jätevesiviemäriin uudisrakentamisen yhteydessä.)

Mitä toimenpiteitä kunnissa on pitänyt tehdä lakimuutosten johdosta?

Kunnan on tullut päättää, miten se järjestää hulevesien hallinnan. Tehtävien toimenpiteiden tarve riippuu toki kunnasta, sen yhdyskuntarakenteesta ja aiemmista järjestelyistä. Tulee pohtia, huolehtiiko peruskunta kaikesta, myös huleveden putkiviemäreistä vai antaako kunta ko. tehtävän vesihuoltolaitoksen vastuulle tekemällä VHL 17 a §:n mukaisen päätöksen. Lisäksi kunnan on tullut nimetä hulevesiasioita hoitavia viranomaisia (mm. monijäseninen toimielin valvontaan tai viranomaisen pohtimaan vapautuksia). Kunnalle on myös tullut mahdollisuus periä hulevesien hallinnan kustannuksia kiinteistöiltä erillisenä julkisoikeudellisena hulevesimaksuna. Kunta voi päättää ottaa käyttöön hulevesimaksun.

Tietoa kunnan hulevesimaksusta ja siihen liittyvistä kustannuksista

Mikäli kunta perii kunnan hulevesimaksua, sen tulee olla kustannusvastaava maksu, joka ei saa sisältää tuottoa pääomalle. Maksu on perusmaksutyypinen vuosimaksu. Maksun ei tarvitse olla täysikatteinen, mutta kunnan pitää tietää hulevesien hallinnan kustannukset, joihin maksu perustuu ja vahvistaa hulevesitaksa. Taksassa kunta määrittää hulevesien hallinnan vaikutusalueeseen kuuluvat kiinteistöt eli ne kiinteistöt, joilta maksua peritään.

Kustannusten selvittäminen voi olla työlästä, sillä niitä joudutaan usein arvioimaan erilaisista kustannuskokonaisuuksista, esimerkiksi

–Kadun rakentaminen

–Verkostotyöt

Kustannustietojen huolelliseen selvittämiseen kannattaa käyttää aikaa, sillä mahdollisen hulevesitaksan läpiviennissä on hyötyä siitä, että maksulla katettavat kustannukset pystytään perustelemaan ja erittelemään.

Kustannusten selvittämisen jälkeen voidaan päättää summa, joka maksulla halutaan kerätä.

Osa kuluista voidaan kattaa verovaroin. Mikäli kunnassa hulevesiviemärit on siirretty vesihuoltolaitokselta kunnan taseeseen ja vastuulle, niin lisää se painetta maksun käyttöönottoon. Esim. Tampere, Turku, Jyväskylä ja Hämeenlinna ovat vastikään laskuttaneet ensimmäistä kertaa ko. maksun.

Kunnassa hulevesivastuut voivat olla joko pelkästään peruskunnan harteilla tai jaettu kunnan ja vesihuoltolaitoksen kesken. Miten vastuunjako vaikuttaa perittäviin maksuihin?

Jos kunta vastaa kaikesta hulevesien hallinnasta, niin kunnan hulevesimaksu on ainoa mahdollinen perittävä maksu. Jos vastuu on jaettu kunnan ja vesihuoltolaitoksen välillä ja vesihuoltolaitos huolehtii hulevesiviemäreistä, niin sen on vesihuoltolain perusteella perittävä huleveden viemärintimaksuja. Ne voivat muodostua liittymismaksusta, perusmaksusta ja käyttömaksusta. Jaetun vastuun mallissa asukas voi siis saada jopa kaksi erilaista hulevesilaskua, kunnalta ja vesihuoltolaitokselta.

Vesihuoltolain mukaan kunnan on kirjanpidossaan eriytettävä vesihuolto muista toiminnoista. Vesihuollolle on tilikausittain laadittava kirjanpitolain mukainen tase ja tuloslaskelma, rahoituslaskelma sekä esitettävä niiden liitteenä olevat tiedot.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antoi siksi oma-aloitteisen lausunnon nro 112/9.3.2015. Kirjanpidolakea sovelletaan kunnan kirjanpidossa, ja kuntalain mukaan kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja. Näitä on noudatettava kunnan ja kuntayhtymän kirjanpidossa.

A: Jos huleveden viemäröinti on kunnan eikä sen vesihuoltolaitoksen vastuulla, miten se näkyy käytännössä kirjanpidossa?

Hulevesien hallinnan kokonaisuus (ml. putkiviemärit, avo-ojat ja kosteikot) olisi eriytettävä esim. omalla kustannuspaikalla kirjanpidossa, jos maksuja peritään. Laki ei muutoin edellytä hulevesien viemäröinnin eriyttämistä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä.

B: Jos vesihuoltolaitos huolehtii huleveden viemäröinnistä vesihuoltolain 17 a §:n mukaisen kunnan päätöksen perusteella, myös huleveden viemäröinnin kirjanpito on eriytettävä. Jos vesihuoltolaitos hoitaa vesihuollon lisäksi huleveden viemäröinnin, on kumpikin toiminto siis eriytettävä.

Mitä eriyttämisellä tarkoitetaan?

Eriyttäminen tarkoittaa, että tietyn yksikön toiminta merkitään omaksi yksikökseen kunnan kirjanpidossa - käytännössä tarkoittaa liikelaitosta tai taseyksikköä. Toisin sanoen eriyttäminen tarkoittaa toiminnan tulojen ja menojen pitämistä erillään kirjanpidossa siten, että toiminnalle voidaan laatia tuloslaskelma ja tase.

*Kilan kuntajaosto määrittelee lausunnossaan, että tässä tapauksessa **vesihuoltolaitoskokonaisuus** eli vesihuolto ja huleveden viemäröinti pitää eriyttää **kirjanpidollisesti** joko kunnallisena liikelaitoksena tai taseyksikkönä.*

*Sen sijaan tähän kokonaisuuteen sisältyvä huleveden viemäröinti voidaan eriyttää muusta vesihuoltolaitoksen toiminnasta **laskennallisesti**. Eriytisesti sekaviemäröidyillä alueilla huleveden viemäröinnille ei käytännössä ole mahdollista laatia tuloslaskelmaa, tasetta ja rahoituslaskelmaa muutoin kuin laskennallisesti.*

Mikä on tärkein ero laskennallisella ja kirjanpidollisella eriyttämisellä?

Laskennallisesti eriytetyllä toiminnalla ei ole tasejatkuvuutta, eikä siitä käy ilmi kunnalta saatuja tukia ja avustuksia eikä kunnalle maksettuja korkokuluja, siinä ei ole pitkä- ja lyhytaikaisia saamisia tai lainoja kunnalta. Laskennallisesti eriytetyllä toiminnalla ei ole peruspääomaa vaan jäännöspääomaa, jolla ei ole tasejatkuvuutta.

Menoeriä voidaan kohdistaa laskennallisten periaatteiden mukaisesti, erien on kuitenkin perustuttava kunnan realisoituneisiin menoihin.

Tarkempia ohjeita eriyttämiseen annetaan kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän eriytetyn liiketoiminnan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Kyseessä on siis entinen ”liikelaitosyleisohje”, joka on päivitetty vuonna 2017.

Mihin eriyttämisellä pyritään?

Eriyttämisellä pyritään siihen, että tilinpäätöksen ja siinä esitettyjen tunnuslukujen perusteella voidaan läpinäkyvästi arvioida, missä määrin vesihuollosta ja huleveden viemäröinnistä perittävät maksut kattavat palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset pitkällä aikavälillä, ja ovatko maksut kohtuullisia.

Lisäksi vesihuoltolain mukaan pyritään varmistamaan, että kunnallisten laitosten tuloslaskelmasta ja taseesta tulisi vertailukelpoinen osakeyhtiön tilinpäätöksen kanssa.

Voiko näistä kunnallisten laitosten laskelmista tulla vertailukelpoisia osakeyhtiön tilinpäätöksen kanssa?

Kyllä voi. Kilan kuntajaoston lausunnossa todetaan, että kun

- *vesihuoltolaitos ja huleveden viemärointi eriytetään kirjanpidollisesti muista toiminnoista,*
- *sovelletaan kirjanpitolakia kuntajaoston ohjeiden mukaisesti ja*
- *esitetään tilinpäätöslaskelmat ”liikelaitosyleisohjeen” mukaisesti,*

saadaan riittävän vertailukelpoinen tilinpäätös.

Eroa tulee siinä, kun liikelaitoksen tai kirjanpidollisen taseyksikön kunnalle tulouttama voitto eli korvaus peruspääomasta esitetään vesihuoltolaitoksen tuloslaskelmassa läpinäkyvästi omalla rivillä. Osakeyhtiön osingonjako puolestaan näkyy lähinnä yhtiön omassa pääomassa.

Kerro tarkemmin tilinpäätöslaskelmista.

Silloin kun vesihuoltolaitos on eriytetty kunnallisena liikelaitoksena tai taseyksikkönä, laaditaan tästä liiketoimintakokonaisuudesta tilinpäätöslaskelmat eli tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma ”liikelaitosyleisohjeen” mukaisesti.

*Ja tämän lisäksi tilinpäätöksessä esitetään **erikseen** vesihuollon ja huleveden viemäroinnin tilinpäätöslaskelmat. Jos huleveden viemärointi on eriytetty muista toiminnoista laskennallisesti, on siihenkin omat laskelmakaavat päivitettyssä ”liikelaitosyleisohjeen” liitteessä 8.*

Entä liitteenä esitettävät tiedot?

Vesihuoltolain perusteluissa näillä tarkoitetaan mm. sellaisia tietoja, jotka käsittelevät yhteisten kustannusten jakoa, palvelujen veloitusperusteita ja käytettyjä lainakorkoja. Lisäksi on selostettava niitä periaatteita, joiden mukaan aloittavat taseet on muodostettu silloin, kun toimintamuotoa muutetaan - esim. taseyksiköstä liikelaitokseksi. Tiedot pitää ilmoittaa erikseen vesihuollosta ja huleveden viemäroinnistä.

Kuntajaoston lausunnossa todetaan, että nämä liitteenä esitettävät tiedot ovat eriytetyn tilinpäätöksen lisätietoja, eikä niitä sisällytetä virallisiin liitetietoihin. Tilinpäätöksessä voidaan tiedot esittää ”Vesihuoltolain edellyttämät lisätiedot” -otsikon alla.

Lausunnon mukaan myös edellytetään, että yhteiset tulot ja menot sekä tase-erät kirjataan eri toiminnoille mahdollisimman tarkasti aiheuttamisperiaatetta noudattaen. Näiden erien jakoperusteet esitetään samoin kohdassa ”Vesihuoltolain edellyttämät lisätiedot”.

Vesihuoltolain mukaan vesihuoltolaitoksen on laadittava kirjanpitolaissa tarkoitettu toimintakertomus. Siinä on esitettävä ymmärrettävässä muodossa mm. tilinpäätöstiedot sekä tiedot vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista. Mitä tämä tarkoittaa?

*Kuntajaoston lausunnon mukaan **liikelaitoksena** toimiva vesihuoltolaitos laatii toimintakertomuksen soveltuvin osin tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan yleisohjeen mukaisesti. Huleveden viemärointiä koskevat tiedot (hintataso, tehokkuus jne.) esitetään vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa erillisinä - ei siis tarvitse laatia omaa erillistä toimintakertomusta.*

Taseyksikkönä toimivan vesihuoltolaitoksen on esitettävä toimintakertomusta koskevat tiedot, tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot sekä lisätiedot myös omana kokonaisuutena liikelaitosta vastaavalla tavalla.

Onko Kuntaliitolla tilastotietoja hulevesiasioista kunnissa?

Ei ole, mutta parhaillaan on meneillään hulevesien hallinnan organisointia ja maksuja koskeva kysely. Kysely on auki pe 8.3.2019 saakka, mutta aukioloaikaa voidaan pidentää vielä viikolla. Vastanneita nyt noin kolmasosa kunnista. Kyselyn tuloksia esitellään FCG:n hulevesikoulutuksessa 27.3.2019 Tampereella.

Yhteystiedot

Marja-Liisa Ylitalo
Puh. 050 410 0054
marja-liisa.ylitalo@kuntaliitto.fi
@LiisaMarjis

Tuulia Innala
Puh. 040 572 2120
tuulia.innala@kuntaliitto.fi

kuntaliitto.fi

PL 200, 00101 Helsinki
Kuntatalo, Toinen linja 14
00530 Helsinki

